

Čakanka, n. o.

*Literárna cena Čakanky
za rok 2021*

Slovo na úvod

Predchádzajúci rok si podal ruky s nasledujúcim, ten zmenil poradie čísel na tri dvojky, zavrel stránky roka 2021 a pre nás v Čakanke nastal čas vyzvať autorky a autorov, aby poslali svoje básnické a prozaické práce do súťaže o Literárnu cenu Čakanky po dvanásty raz.

Medzi prispievateľmi našej súťaže sa nájdú takí, ktorí sú nám verní takmer desaťročie. Čakanka si cení práce všetkých: tých, ktorí sa hlásia k súťaži pravidelne, a tiež takých, ktorí sa zúčastnili súťaže len jedenkrát.

V priebehu rokov sa menili žánre, témy, motívy, formy, vekové zloženie autorov. Z pôvodne regionálne zameranej súťaže sa Literárna cena Čakanky stala súťažou s celoslovenskou pôsobnosťou s presahom do zahraničia: Česka, Rakúska a dokonca Kanady. Je to pre Čakanku veľkým potešením, pretože po celé roky sa snaží rozvíjať osobnosť človeka, usiluje o istú harmóniu tela (vo svojich športových činnostiach) a ducha (v kultúrnych a umeleckých aktivitách).

Vybrať najlepšie prozaické práce a básne nebýva jednoduché, každý z členov poroty chce byť čo najneustrannejší, hoci nánosu subjektivity sa nedá celkom zbaviť, pretože nejde o matematickú presnosť, ale o umelecké cítenie a umeleckú tvorbu.

Forma básní sa príliš nezmenila, iný je obsah básní. V tomto ročníku nastal odklon od angažovanosti, ekologických tém, neistoty ľudskej existencie a viac sa písalo o tradičných hodnotách: o rodine, priateľstve, láske, kráse prírody, próze sa autori obracali viac do sveta minulosti, budúcnosti a fantázie ako v predchádzajúcom ročníku. V tvorbe za rok 2021 prevládala poézia nad prózou predovšetkým v tvorbe dospelých autorov, mladí dávali prednosť poviedkam.

Do súťaže nám prišlo 97 súťažných príspevkov od 89 autorov. Ďakujeme za každú báseň i prózu a už teraz sa tešíme na ročník nasledujúci, na zaujímavé a jedinečné putovanie po svetoch našich prispievateľov.

Oblast' tvorby dospělých autorov

Poézia

1. miesto

Zuzana Podlešáková

Představy na oltáři

*Najdi si místečko na tomto světě, poznej, kdo skutečně milovat chce tě.
To místečko maličký však do něj se nevejdeš, neb máš moc veliké ideály.*

*Dokonalost nepřišla na tento svět a nedala se za příklad všemu.
Vím, že není ... tak nemůžeš divit se, když ani já nejsem... dokonalá.*

*Jako květy na zahradě, co těší se na svůj bujný růst, jsou touhy milenců.
Natrhej je do kytice, stuhou je svaž tam a zpět, tam a zpět.
Neutahuj ji! Jen zlehka mašli zdobnou udělej a nech květy dýchat.*

*Však pozorný buď a nechtěj příliš.
To raději pusť se a utíkej pryč.
Utíkej od svazku, by udusit jsi se mohl.
Své hranice drž si, své radosti pozři a syť se jimi dál.*

*Na oltáři květy leží, zdají se být stále svěží ...
Mlha myšlenky tiskne se na kůži, houstne a pálí.*

Slyšet můžu ji v dáli jak k hloubi Tvé duše promlouvá, zda-li ... zda-li ...

Poézia

2. miesto

Mária Kovalíková

Keď neskorá láska nemešká

On a ona.
Čakaná dozrieva
a príchod neohlási.
Striebrm dní
do zlatej klietky
zabúdania,
láska, ach, akáže si?
Na prahu staroby, v obrúčkach zatavená,
nič nie je akoby,
jej myseľ je už zatemnená...
Odžitá smutná neha očí,
ktoré sú ešte mĺkvo živé.
Zopne ruky, lebo musí,
choroba ju takto dusí
...príliš placho živé...
A cudzo bojzlivé...
On pevný a nezlom(e)ný,
pred krížom denne pokor(e)ný.
Vždy spolu ako pár,
jeden krok,
dva,
tretí – oporný...
Neskorá láska
popolavá
si náš milosrdný dar...
Som tu pre teba,
len sa o mňa opri.
Pane,
osudu sa báť netreba,
keď ty kráčaš s nami.
Alfa a omega...
sami v Božom požehnaní
na kúsku svojho neba.

Poézia

3. miesto

Eliška Kohlíčková

Tentokrát o těsnosti

*Na vlastní kůži cítíš chlad slovních katedrál
a vyhýbáš se přiložení významu na nesprávná místa
kolik lidí na světě ví
že večer svlékáš všechno co z tebe kdysi dělalo dobrého člověka?*

*nakousl jsi dvě kostičky cukru
právě tyto důkazy současnosti později vložíš do cesty někomu jinému*

*ted'
do země před sebou píšeš pořád dokola ta samá vyznání
snažíš se tak možná udržel naživu toho kým jsi byl
zanechal jsi tu pocit pootevřených dveří
a v něm
příliš málo prostoru pro tolik důvěry.*

Poézia

3.miesto

Magdaléna Martišková

kliesnenie gest

simultánne ohovárame

štrbiny pod strechou

kdesi na severe

s okrúhlymi stonkami stromov

spočiatku nie je veľa problémov

s oddelením vydutej časti vyrúbaného

naším benefitom je

nezávisle vyvinutá forma posunkovej reči

a tie zaoblené tvary

na štyroch nohách

pri zemi

na ktorých mi vykladáš karty

aby som zbytočne nevyrukovala

dovtedy

konverzujeme o najznámejších témach

napodobňujeme ústami

každodenné spolužitie

až kým nám uši neodbijú

Poézia

Cena za optimistický pohľad na život
a stelesnenie vytrvalosti

Lenka Podhradská

Áno či nie

Svetom vandrujú dvaja škriatkovia,
Áno a Nie sú ich mená,
jeden či druhý,
v živote človeka
veľa znamená.
Ľudské duše sú ich dom,
spoločnosť nám robia každým dňom.
Šepoce nám škriatok Áno,
hlavu hore,
neboj, sprav to!
Škriatok Nie zas pokúša,
to nerob , to neskúšaj!
Potom máme v hlave zmätok,
nevieme čo prinesie dnešok.
Neberme vážne škriatkov,
zariadme sa podľa vlastných pocitov.
Robme to, čo nám srdce velí,
veď ono je radca skvelý.

Oblasť tvorby dospelých autorov

Próza

1. miesto

Lenka Kóňová

Niektó ako ty

(Úryvok z románu)

Pochmúrne sivasté nebo, ktoré sa už skoro týždeň zamračene rozprestieralo nad mestom, dnes konečne pomaly naberalo do líc žltú od prichádzajúcej karavány slnka. Bol začiatok septembra, no zdal sa byť až príliš daždivý, ako po minulé roky. Lístie sa nepatrne sfarbovalo do žltá či červená, tuho až matersky sa pridržiavalo konárov, akoby sa nechcelo poddať náporom vlhkého vetra, ktorý nebojácne osviežoval svojím dotykom zo severu.

Do začiatku semestra zostávali necelé štyri týždne, a preto sa Diana rozhodla vychutnať si posledné voľné chvíle naplno. Z nadchádzajúceho štúdia medicíny mala dozaista strach, pravdupovediac, v hĺbke svojej duše túžila po inom smerovaní jej života, no matkinmu prianiu napokon vyhovelá. Spolu s ňou bývala v menšej, ale zato honosnej bytovke v okrajovej časti mesta od svojich desiatich rokov. Nedokázala si predstaviť žiť na inom mieste. Často sedávala v parku pod mocnými korunami stromov s ceruzou a papierom v ruke alebo sa nečujne v spoločnosti vlastných myšlienok prechádzala po neďalekom lese, ktorý ju lákal pri pohľade z vikiera jej izby. Detstvo strávené v detskom domove bolo ťažké a na smutné spomienky chcela čo najskôr, pôsobením kúzla prírody zabudnúť. Keď pociťovala stiesnenosť zo sivých múrov mesta, či únavu z hluku klaksónov a neustáleho naháňania sa za povinnosťami, odnepamäti sa vybrala do prírody, ktorá bola jej útočiskom a mala ju takpovediac za chrbtom. Dnes, len čo zrána ustal dážď, neváhala preto ani minútu, aby sa vydala na svoje obľúbené miesta. Prechádzala popri košatých lipinách nedbalo zhadzujúcich svoju zeleň vyhriatu slnečnými lúčmi na chladnú tíš studenej zeme. Sluchom starostlivo zachytila prvé kaskády akordov padajúcich gaštanov, ktoré sa ešte v svojich pichľavých kabátikoch rozkotúľali po blatistej cestičke vedúcej k lavičke v parku. Potešilo ju, že nie je mokrá. Ranný vánok ju stihol včas osušiť, akoby vedel, že čochvíľa príde.

Usadila sa, zrakom prechádzala po parku, ktorý by bol hriech nezachytiť ceruzou na papier, práve v tomto čarovnom rozpoležení zmiešanom zo zmesi ranného slnka, sem-tam prebleskujúceho mrmlaním vetiev stromov a pavučín, ktoré sa ako predzvesť babieho leta trepotavo leskli v striebornej žiare rosy a slimákov, ospalo vyliezajúcich zo svojich tajných úkrytov. Skica bola onedlho hotová. Takéto podobné dielka sa kopili v jej zásuvkách už odjakživa. Po ukončení gymnázia snívava o štúdiu kresby, no nevedela odhadnúť, či má dostatočný talent. Budúcnosť lekárky mala prakticky predurčenú už od základnej školy, takže kreslenie brala len ako súčasť voľného času. Náčrty z minulého roka sa jej dnes zdali amatérske, čím viac tvorila, tým viac bol jej štýl vycibrenejší, ťahy ceruzky boli istejšie a plastickejšie a tváre zachytené na portrétoch, akoby chceli vystúpiť z alabastrovej bieloby papiera na farebnosť tohto sveta. Ešte nestihlo odbiť dvanásť a pod Dianinými rukami sa formovala ďalšia scenéria zachytená na papieri. Keď robíme to, čo nás naplňa, čas plynie, ani nevieme ako. Tak to bolo aj v jej prípade. Ponorená vo svojom živle, sluchom zachytila za sebou zreteľný zvuk, ktorý ju vyrušil pri práci. Obzrela sa, no na počudovanie nezazrela okrem hrubých kmeňov líp a jelší nikoho. „Mala by som ísť domov. Už je skoro pol jednej a od rána som nič nejedla. Tuším sa to prejavuje halucináciami. Bol to iba ‚vietor. ‘ Pomyslela si, mykla plecóm, skice hodila do ruksaku a na rozlúčku darovala cestičke svoje odtlačky topánok.

Na druhý deň za slnečného popoludnia za znova ocitla v parku. Všimla si, že lístie už začalo opatrne prikrývať trávnik, park bol hlučnejší a plný návštevníkov, na rozdiel od včerajška. Pod smrekmi sa fotila mladá rodinka do smiešnych póz, kde tu presvišťal školák na kolobežke, pri novo opravenej fontáne bolo plno detí a kriku. Lavičky boli do poslednej obsadené. Nálada jej razom poklesla.

Pre svoju tvorbu potrebovala byť nerušená niekde v ústraní. Takto to nepôjde. Radšej by sa podujala na cestu do lesa, lenže o dve hodiny sa bude stmievať a to by, samozrejme, nedokázala stihnúť. Vráti sa domov. Prešla krížom cez rušný park a zamyslene, posledný raz sa za ním otočila. „To nie je možné. Aké šťastie. ‘ Oči sa jej radosťou rozšírili. Na samom kraji parku sa pod borovicami uvoľnilo miesto, dostatočne vzdialené od okolitého ruchu. Bolo jej trochu zima, no rozhodla sa, že príchod domov sa odkladá na neskôr. Z batoha vybalila potrebné nástroje a s potešením sa pustila do práce.

Z parku sa postupne začali asi po polhodine vytrácať ľudia. Diana si ich ani nestihla povšimnúť. Mala pred sebou náčrt, len jemne nakreslený ceruzkou, na ktorom neustále niečo gumovala, raz sa jej nepozdávala kontúra, inokedy bola obloha vyšrafovaná prisilno, stromy nechala vyrásť nakrivo. Po chvíli ju z myšlienok vytrhol opäť ten istý zvuk zo včera. Približoval sa k nej čoraz viac. Kútikom oka sa odvážila pozrieť na tú stranu, z ktorej prichádzal. Srdce jej zaplnila úľava. Bolo to len šteňa retrievera, hrajúce sa s popadaným lístím. Na dlhej srsti sa mu okrem blata pozachytávali aj trsy trávy a drobného lístia.

„Pod' sem, krásavec!“ privolala ho k sebe jemným hlasom. Zadychčane, s vyplazeným jazykom pribehlo až k lavičke, na ktorej sedela. Dlhý čas sa od nej nechalo s pôžitkom hladiť po hebkej hlávke.

„Neróóó, kde si... Neróóó!!!“ bezmocne zavolať hlas z diaľky. Pes nastražil uši, hlasno zaštekal, ale z miesta sa ani nepohol a stále si užíval rituál hladkania. Za Dianou sa približoval mladík s vôdzkou v ruke, ktorý šiel za brechotom svojho psa.

„Konečne som ťa našiel. Tie tvoje výlety ma už prestávajú baviť. Si zlý...“ pri pohľade na cudzie dievča, hladkajúce jeho psa, nadvihol obočie. „To je zvláštne. Nero sa stráni neznámych ľudí a hlavne ich dotykov.“

Keď pes zbadal svojho pána, radostne sa rozštekal, chvostom zavrteľ ešte naliehavejšie ako predtým. Vyskakovaním a skučáním docielil, aby si jeho majiteľ prišiel poň až sem na kraj parku. Prichádzajúce kroky a psí pohľad upretý kamsi dozadu prinútil Dianu, aby sa obrátila na podnet, ktorý ho tak potešil. Do lúčov zapadajúceho slnka musela prižmúriť zrak, aby uvidela chalana, dosť utrmácaného od behu, so strapatými hnedými vlasmi, ktoré mu padali do tmavých očí. V ruke sa mu hompáľalo dlhé vodidlo s indigovo modrým obojkom. Keď sa im stretli pohľady, po tele sa jej rozhostilo príjemné teplo. Ani jemu nebol Dianin zjav ľahostajný. Tak nevysvetliteľne ho upútala, že od nej dlhú chvíľu nedokázal odtrhnúť oči. „Dúfam, že príliš neotravoval,“ prerušil ticho a hlavou pokynul k papierom rozhodným na lavičke.

„Vôbec nie. Skôr ma jeho prítomnosť potešila. Vždy som chcela mať psa,“ začervenala sa a zrak uprela na posledného návštevníka parku, ako sa s bicyklom vzdáľuje, smerujúc do mesta.

„Aj ja. Ale nemysli si, že je to také ružové, akoby sa na prvý pohľad zdalo. Včera som ho kúpil a pozri,“ ukázal na Nerov chrbát a labky celé špinavé od blata. „Dnes mám o večerný program postarané. Navyše, odkedy sme sa sem pristáhovali z vidieka, nedokážem ho udržať medzi štyrmi stenami. Každý druhý deň mi ujde a mňa vďaka nemu, už pozná polovica mesta. Poznávacie znaky: modrý obojok v ruke, pokrik Nero a majiteľ lapajúci po dychu.“

So smiechom si sadli na lavičku. Páčilo sa mu, že ju dokázal rozosmiať. Aj Nero vycítil ich vzájomnú radosť, vytrvalo robil otočky, váľal sa po zemi, aportoval s hrubým konárom a dookola pobehoval.

Próza

2. miesto

Eliška Kohlíčková

Slast Paula E.

Dobrého po málu.

Paul Ernte vystlal krabičku dvěma papírovými košíčky a do nich opatrně vložil čokoládové pralinky. Sladkost schoval před světem přiložením víčka. Ozval se zvuk, jako by krabička vydechla, jak se víčko přilepilo ke krabičce. Štíhlými, dlouhými prsty odlepil z folie samolepku s logem podniku a přilepil ji přesně doprostřed pomyslné čepice.

„Vyhodili mě," zašeptala jsem, než mi stihl krabičku podat a poslat mě pryč.

„Cože?" přerušil svůj rituál, narovnal se a jenom se na mě díval.

„Vyhodili mě. Od státnic mě vyhodili. Nevěděla jsem, vůbec jsem nevěděla, co po mně chtějí."

„Bože, darling, to je mi líto. Co teď budeš dělat?" hlas se mu prohloubil soucitem.

Léta strávená v zahraničí ho poznamenala a běžně svoje zákazníky oslovoval jako své darlings, miláčky.

„Co kdyby ses vrátila k matce?" navrhl po chvíli oboustranného mlčení.

„Víš, že k mámě nemůžu."

Sáhl pod pult pro další krabičku, plochou lopatkou na dort nabral kousek moučnicku a obě krabičky mi podal. Zavrtěl hlavou, mlaskl a doprovodil to odmítavým zamáváním ukazováčkem, když jsem znovu sáhla po peněžence.

„Francouzský čokoládový koláč. Je výborný."

„A taky je drahý," poznamenala jsem při pohledu na cenovku.

„Marion bude nadšená, že někdo ochutná, je to pro nás novinka. Ještě počkej, naliju ti šálek."

Upravil si kravatu, obešel pult, pečlivě mi uvázal kolem krku ledabyly pohozenou šálu, podal mi obě krabičky a pohárek s horkou čokoládou. Možná měl na rukávu košile trochu kakaa, ale stejně dobře to mohla být jenom hra stínů.

„Musíš brzy přijít na večeři, ma chérie, oba tě rádi uvidíme."

Vzduch před prodejnou čokolády se při zavření dveří zachvěl.

Plamínek staré stolní lampy se zatřásl. Zavřela jsem další knihu, zaklonila jsem hlavu a zívla. Na talířku osychal zbytek, sotva sousto, kakaového koláče, ovocný čaj v hrnku měl v tomhle nepřilíživém světle barvu krve. Otočila jsem páčkou na lampě a plamínek trochu nabral na objemu. Moc to nepomohlo, svítlna už byla stará a sklo bylo zevnitř sešlé a špinavé věkem.

Nažloutlé stránky voněly prachem a stářím. Těžko odhadnout, kolik si za knížky, které mi zbyly po babičce, říct. Zkusila jsem na papír napsat odhadovanou částku, tu jsem vzápětí přeškrtnula. V antikvariátu mi případně poradí.

Odložila jsem knihu na hromádku, přesedla si ze židle na postel a znovu se začala probírat oblečením, které jsem plánovala prodat. Čaj v hrnku chladnul a na druhém konci města ztěžka oddechoval podzim.

Číselník se se zavrčením otočil do původní polohy. A ještě jedno číslo.

„Marion Ernteová, žena Paula Ertnteye.“

Vždycky o sobě říkali, že jsou jako královna Alžběta a princ Philip, jenom naopak. Na pomyslném výsluní se hřál Paul, pokračovatel rodinné tradice, zatímco jeho žena o pár metrů dál prala košile špinavé od kaka. Když se ho jednou ptali, co pro něj a pro obchod znamená jeho žena, odpověděl, že on je jeden obratel a svaly, zatímco jeho žena je celý zbytek páteře.

„Tady Anna, moc ráda tě slyším.“

„Anno! Paul říkal, že ses nedávno stavila pro pralinky.“

„Byly skvělé. A dal mi i kousek koláče, ten byl taky výborný. Navrhoval mi, abych se stavila na večeri. Kdy by se vám to hodilo?“

„Dám s sebou Paulovi jídelníček, vyber si, ať přijdeš v den, kdy ti bude chutnat.“

Zasmála jsem se. „Ty sestavuješ jídelníček?“

„Samozřejmě! Jsem obklopená kakaem a cukrem, takový život potřebuje řád!“ její smích připomínal maličké zvonky. „Je vidět, že jsi u nás už dlouho nebyla.“

V kapse mě hřálo pár drobných za prodané knihy, pod nohama křupalo listí. Sem tam vlhce mlasklo, jako připomínka včerejšího deště. Kousek od Paulovy prodejny se stehem opíral muž o opěradlo lavičky, pohlednou tvář nastavenou slunci a upíjel horkou čokoládu. Cinknutí zvonku nade dveřmi oznámilo moji přítomnost. Paul stál za vitrínou v rohu u stolku s telefonem, ramenem si přidržoval sluchátko u ucha a něco si zapisoval do bloku. Telefonní drát se za ním táhnul jako vlasy zapletené do copu, když mi podával jídelníček a směsicí gest se snažil naznačit, ať si vyberu.

„Perfektní. Příští týden to tu pro vás bude. Moc děkuji za vaši objednávku. Na shledanou,“ sluchátko s cvaknutím zapadlo do vidlice. „Mám pro tebe překvapení. A usmívej se, smutní mrtví nejsou pohlední,“ to už mluvil na mě.

Zkroutila jsem rty. Na peníze, které mi byly po otcovy smrti vyplácené, jsem bez statusu studenta už neměla nárok, brzy mi je přestanou vyplácet. Na pohovorech volných pracovních pozic vždycky byl někdo lepší než já. A blížilo se zase datum, kdy jsem musela zaplatit nájem. Přemýšlela jsem o tom, že začnu ještě více rozprodávat věci, co jsem už nutně nepotřebovala. Někde je určitě ještě zapadlá další kniha, nebo dávno zapomenutá šperkownice se starým řetízkem. Téměř všichni mají v životě nepotřebné věci zasluhující druhou šanci v rukou někoho dalšího. Někdy nepotřebujeme nic víc než dostat šanci. A to platí o živých i neživých.

I přes snahu mi bylo z nastalé situace trapně a raději jsem se Paulovi a Marion vyhýbala.

„Další ochutnávka?“

„Ne. Mám pro tebe dva návrhy. Říkala jsi, že ráda kreslíš, vid? Byla bys ochotná nakreslit pár návrhů na obaly? Protože podívej se, to, co máme teď, je takové, you know, fádní.“ Začal zvedat do úrovně očí několik tabulkových čokolád.

„Zaplatím ti za to. Kreslení, já a čokoláda, to je nabídka, která se neodmítá. A teď ta druhá věc,“ významně zvedl ukazováček. Gestikulace byla pevná součást jeho osobnosti. „Mohla bys být moje druhá ruka. Teda třetí ruka, má druhá ruka je moje úžasná Marion,“ zarazil se, když jsem nic neříkala. Povzbudivě se usmál. Oči mu vzrušeně svítily.

„Ale já jsem myslela, že jste s těmihle obaly spokojení.“

„My jsme spokojení. Ale svět se modifikuje jako když tvaruješ a obaluješ čokoládový lanýž. Potřebujeme tě. Potřebujeme držet krok, být trendy. Dneska má každý, kdo něco znamená, svoji sekretářku a já to nemůžu všechno nechat na Marion. Já vím, že blížící se čtyřicetiny nejsou žádné stáří, ale věř mi, život se mnou není med, musí si taky trochu odpočinout. A rád ti pomůžu aspoň trošku překonat to nejhorší období, než si najdeš pořádnou práci,“ hlas mu na konci změkl.

„Myslím, že tu mám někde papíry a pastelky. Inspirace je všude kolem, stačí ji zvednout. Sedni si ven, všechno ti přinesu. Lavička snad už bude suchá.“ Stoupl si na špičky a snažil se přes okno pohlédnout ven. Telefon se znovu rozdrnčel. Na chvíli zavřel oči, jako by mu zvuk telefonu přinášel bolest hlavy. Do čela mu spadl pramen tmavých vlasů. Ve světle prodejny se těsně nad jeho pravým obočím zablýskl náznak šedé barvy, snad jako důkaz pomalu přicházejícího stárnutí.

Próza

3. miesto

Zuzana Komanová

Zberateľ

V zatuchnutej krčme na okraji mesta sedela smutne sa tváriaca žena. Držala v ruke pohár červeného vína a druhou rukou si odklepávala z cigarety. Okrem toho, že vyzerala smutne, vyzerala tiež znechutene. Mala oblečené čierne elegantné šaty, ktoré výrazne kontrastovali s prostredím aj s osadenstvom podniku. Vlastne jej celý zjav výrazne vytŕčal. Pôsobila decentne a upravené a rozhodne sa do podguráženej spoločnosti sídliacej v zasmradenej krčme nehodila.

Sedel som v tmavom kúte. Ja, jeden z odpadov ľudskej spoločnosti, vyvrhel' doby, zabijak krásnych fantazmagórií. Ticho som ju pozoroval. Páčili sa mi jej dlhé blondavé vlasy. Vyzerali husto a zdravo. Pocítil som túžbu odstrihnúť si z nich aspoň jeden prameň.

Videl som ako si k nej prisadol zavalitý muž s pivom. Čosi jej povedal a naklonil sa bližšie k nej. Ona sa s ohrnutým nosom odsunula a snažila sa ho zbaviť. Po chvíli muž vstal a cestou od Blondínkinho stola si šomral popod nos. Stavil by som sa o prameň jej krásnych vlasov, že to bolo „sprostá krava“ alebo niečo vulgárnejšie. Potiahol som si z cigarety. Štipľavý dym mi vošiel do očí, ktoré mi automaticky začali slziť. Potichu som zahrešil a pretrel som si oči. Neznášam, keď sa to stane.

Blondínka dopila víno v pohári a vyzeralo to, že sa zberá na odchod. Rýchlo som sa postavil, skoro som prevrátil stoličku a vybral som sa k nej.

„Dobrý večer. Smiem vás pozvať na pohárik?“ opýtal som sa.

„Ďakujem, práve odchádzam,“ odvetila zdvorilo a vstala s kabelkou v ruke.

„Prosím, ostaňte,“ odsunul som jej stoličku, aby si mohla znova sadnúť.

Zaváhala.

„Prosím, veľmi sa mi páčia vaše vlasy.“

Zasmiala sa a sadla si. Objednal som dva poháre červeného vína a ponúkol som ju marlborkami. Odmietla so slovami, že fajčí iba slimky a vytiahla svoju ružovú krabičku cigariet. Napriek hluku som zachytil tóny piesne z jukeboxu. Paint it black. Moja obľúbená. Tuším som ju zapol ja. Vlastne nie. Určite nie. Nemám drobné.

„Smiem vedieť, čo robí taká krásna dáma večer sama?“ uvedomil som si ako úlisne to znie, hneď ako som to vyslovil. Odpoveď na moju otázku ma však vôbec nezaujímal. Zaujímal ma iba jej vlasy. No aj tak som nemal už nič lepšie v pláne, tak som si to vypočul.

Pýtal som sa na dnešný večer, no dostal som celý jej životný príbeh. Možno to boli aj dva životné príbehy alebo aj tri. Na jeden sa mi toho zdalo príliš veľa. Slobodná matka. Otec prvého dieťaťa sedí v base. Drogový díler. Nie veľmi úspešný. Okradol ju aj o to posledné, ale dieťa jej nechal na krku a on sa nechal zavrieť. Keď o ňom rozprávala, zmenila sa na nechut'. Už sa mi jej lesklé vlasy nezdali až také príťažlivé. Zrazu boli akési nechutné. Odpila si z vína a pokračovala. Celá rodina ju odsúdila, nechceli s ňou mať nič spoločné, s deckom jej nemal kto pomôcť, bola na všetko sama a bez peňazí. Typická obeť. Čítam veľa kníh. Psychologických, ezoterických. Nevie, či mi znalosti z nich na niečo v živote boli, no vedel som rozpoznať typickú obeť.

Nasledoval ďalší pohár červeného a malá nádej, keď spoznala hajzla číslo dva. Ten ju neokradol materiálne, ale duševne. Takto to povedala. Možno to nie je úplne stratený prípad. Minimálne vďaka jej vlasom. Teraz neboli nechutné, iba smutné ako ona.

Urobil jej druhé dieťa a ešte predtým ako mu stihla oznámiť radostnú novinu, zdúchol a vraj si zmenil telefónne číslo. Poznali sa krátko, to je pravda, no nečakala ďalší podraz. Dieťa si nechala vziať. Vie, je to odsúdeniahodné, no čo mala robiť, keď dokázala ledva užiť seba a to prvé. Neprestane si to vyčítať do konca života. Utréla si slzy, vysmrkala si nos do vreckovky, ktorú predtým najmenej dvakrát použila a pokračovala. Bude ju to mátať v snoch a nikdy si tento čin neodpustí, lenže musí žiť ďalej pre svoju prvú dcéru. Už má päť. O chvíľu nastúpi do školy. Taška, pomôcky, nové topánočky, oblečenie, to zas bude stáť majland. Nedokáže to sama. Je toho na ňu príliš. Potrebuje chlapa, dieťa potrebuje otca. Nie zavretého v base. Za týmto ospravedlňujúcim predslovom nasledoval skutočný dôvod Blondínkinej návštevy baru tretej cenovej kategórie. Jej vlasy teraz nabrali odtieň zahanbenia.

„Prihlásila som sa do online zoznamky,“ vzdychla.

„Veď na tom predsa nie je nič poburujúce, ľudia to robia bežne,“ usmial som sa.

Úsmev mi opätovala. Nebol to však úsmev, aký chcete vidieť. Bol pretkaný bolesťou a zúfalstvom. Takmer mi jej prišlo ľúto. S ľuďmi máme súcitiť, ľútosť im vraj iba viac uškodí. Tak to učia majstri osvietení. Nesúcitím. A nie je mi jej ani ľúto.

„Písali sme si veľmi dlho, perfektne sme si rozumeli,“ začala.

Jasné, zo začiatku si každý perfektne rozumie. Privrel som oči a odpil som si z vína. Chutilo odporne. Hnusná lacná frankovka. Popolník na stole bol plný ohorkov, no v takejto krčme nemôžete čakať, že ho niekto príde vymeniť. Vysypal som jeho obsah pod stôl. Blondínka sa na mňa začudovane pozrela a potom sa pobavene uškrnula. Objednal som jej ďalší pohár vína a sebe kolu.

„Navrhol mi, aby sme sa stretli. Vybral kaviareň, povedal čas. Bola som tam, on meškal. Ani som si nemyslela, že príde, no nakoniec dorazil. Objednal si presso s mliekom. Chvíľu sme sa rozprávali a v tom mu niekto zavolať. Povedal, že musí bežať a že sa ozve. Ani tú kávu nedopil, ani nezaplátil. Neskôr sa však ozval, vraj to vtedy bola nejaká neodkladná záležitosť a že mi to všetko vynahradí,“ pokračovala Blondínka. Jej vlasy naberali nádych ďalšieho sklamaní.

„Dnes bol ten deň,“ uzavrela svoj monológ.

„Aký deň?“ nerozumel som.

„No predsa deň, ktorý mi to vynahradí. Mali sem sa tu stretnúť,“ zavzlykala.

„Lenže neprišiel,“ dodal som.

Pokývala hlavou a vytiahla znova tú pokrkvajúcu použitú vreckovku, aby sa do nej vysmrkala. Z vrečka som vybral balíček čistých vreckoviek a podal som jej ho.

„Ďakujem,“ opäť sa bolestne usmiala.

„Môžete si ho nechať, potrebujete ho viac.“

„Ste veľmi milý.“ Jej vlasy teraz nabrali odtieň nádeje. Nádeje, že možno konečne stretla muža snov. Pozorného, všímavého. Takého, ktorý ju vypočuje a bude pri nej stáť. Možno si hovorí, dobre, že ten blbec zo zoznamky nakoniec neprišiel. Inak by som nespoznala tohto šarmantného muža. Všetko je tak, ako má byť. To vraveli jej vlasy. Ona nie je taká naivná, no v opojení alkoholu a v prítomnosti človeka, ktorému sa zverila so svojím trápením, zrazu život nevyzerá tak čierne.

„Nie som milý,“ potiahol som si z cigarety, „som bezcitný sociopat,“ pokračoval som a jej sa to zdalo vtipné. Bola opitá. Myslí si, že som zábavný. Nesnažil som sa ju rozveseliť, iba som bol úprimný.

Hluk krčmy rozvíril český rock. Usúdil som, že je najvyšší čas odísť. Z českého rocku mi bolo na zvracanie.

Zaplátil som a vonku som čakal na opitú Blondínku, ktorá si pred odchodom ešte urobila zastávku na toailete.

„Dúfam, že si neogrcia vlasy. Ogrcané smradľavé vlasy mi budú na nič,“ pomyslel som si. Nočný vzduch príjemne chladil tvár a určite mal aj svoju typickú vôňu, ktorú som necítil, pretože som fajčil. Blondínka sa vytackala z krčmy. Mala dobrú náladu. Vlasy by potrebovali trochu rozčesať.

Odprevadil som ju domov. Nie preto, že som gentleman. Bolo to kvôli jej vlasom.

Pozvala ma k sebe. Dúfal som, že to urobí. Nechcel som s ňou spať, chcel som jej vlasy a nemal som pri sebe nožnice. Pozvanie som teda prijal.

Próza

3.miesto

Mariana Michalská

Čierny les

Určite mnohí potvrdia moje slová, že výlet do prírody je balzomom na dušu. Človek pookreje, zbaví sa stresu, načerpá novú energiu a chuť do života. Aspoň ja to tak vnímam. Pre mňa je vstup do lesa inou formou života. Zmiešanina strachu a oddychu. Neverím, že existuje človek, čo by po prekročení pomyselnéj brány do zelenej nádhery aspoň na okamih nepocítil to isté.

Strach z neznámeho prostredia, ale zároveň vidina niečoho nového, čo v nás zanechá pocit, že sme dostali novú životnú silu a chuť do života. Dýchať čerstvý vzduch, počuť a vidieť zvieratá, ktoré bežne v meste nevidieť...

Katkini rodičia mali presne v podobnom prostredí rodinnú chatu. Katka tam neraz trávila voľné chvíle s rodičmi, kým bola ešte dieťa. Teraz buď s priateľmi, alebo sama. Neďaleko chaty sa nachádzalo jazero a za ním hustý čierny les. Tam sa už neodvážila. Slýchala o ňom čudné historky. A človeku aj z počutia naskakovala husia koža. Navyše neustály opar nad jazerom, hlavne večer a ráno, ako aj v chladnejšom ročnom období, tento strach ešte umocňoval.

Neraz sa jej zdalo, že odtiaľ počuje čudné zvuky či vidí pohybujúce sa svetlá. Vrávelo sa o ňom, že skrýva dosiaľ neobjavené tajomstvá. A vraj kto do neho raz vstúpil, živý sa nevrátil. A dokonca tam nenájdeš jediného živého tvora! Žiadne vtáky, vysoká zver či medvede. Kedysi v ňom vraj zmizla skupina žien, ktoré cezeň niesli svojim mužom stravu. Nikto ich viac nevidel. Ani veci, ktoré mali pri sebe sa nikdy nenašli. Často rozmýšľala o tom, že ako to ľudia zistili, keď sa odtiaľ nikto živý nevrátil. A stále viac sa prikláňala k názoru, že sú to len povedačky. A ako sa najlepšie takéto reči vyvracajú? Osobnou návštevou.

„Ale najprv asi pôjdem navštíviť miestnu knižnicu a pozistujem o tom mieste viac,“ rozhodla sa, „možno natrafím na niečo aj o našom jazere.“ Ako sa rozhodla, tak aj urobila. Od školských čias mala čitateľský preukaz. Bola „knihožrútom“. Keď rodičia zistili, aký je vášnivý čitateľ, prestali jej knihy kupovať, ale zvolili radšej formu knižnice. Avšak domovskú zbierku by jej závideli v kadektorej knižnici. Mala tam diela svetových autorov, medzi ktorými nechýbali mená ako William Shakespeare či Jules Verne. Nemala vytipovaný žáner. Čítala všetko, čo ju zaujalo. Pani v knižnici ju veľmi dobre poznala. Bola tam takmer denným hosťom. Teraz na ňu pozerala ako na zjavenie.

„To čo ťa napadlo, moja?“ spýtala sa teta Julka, staršia korpulentná blondína so starožitnými okuliarmi. „Neviem,“ priznala popravde. „Ale neskutočne ma

to tam ťahá. Alebo skôr to, čo by tam mohlo byť.“ „Všetci sa tomu miestu vyhýbajú a ty sa tam chceš vybrať?“ spýtala sa začudovane.

„Najprv chcem vedieť, čo sa o tom mieste zakladá na pravde,“ povedala rozhodne.

„Viete, teta, pripadá mi to divné, že všetci o ňom niečo vedia, ale odkiaľ vlastne, keď, ako sa hovorí, sa odtiaľ nikto nevrátil?“ „Niečo pravdy na tom bude,“ odpovedala zadumane knihovníčka. „Dobre, nejdem ťa presviedčať. Pozrieme sa, čo o tomto mieste máme.“

„Pozreli by ste sa aj na to jazero, ktoré máme pred chatou?“ opýtala sa Katka.

Knihovníčka sa s desom na ňu pozrela. „Čo by si o ňom chcela vedieť?“ spýtala sa priškrteným hlasom. „Všetko, čo sa dá o ňom zistiť,“ povedala.

Teta Julka len pokrútila hlavou.

„Teda, dievča moje, neviem, čo ti to napadlo, ale tieto miesta nie sú na to, aby sa človek bližšie nimi zaoberal,“ zašepkala.

„Ale prečo?“ nedala sa a po Julkiných slovách jej zvedavosť ešte vzrástla.

„Lebo... proste nie a basta!“ zakončila knihovníčka.

„Lebo nie je odpoveď,“ odvetila namrzena Katka.

„Pozriete sa mi po tých materiáloch?“

Knihovníčka znovu pokrútila hlavou, ale už nič nepovedala a dala sa vyhľadávať veci, o ktoré ju Katka požiadala. Zbytočne by ju odhovárala. Vedela, že Katka je neskutočne tvrdohlavá, a keď ju niečo zaujme, ide po tom ako pes po údenom.

„Berieš si to domov či budeš študovať tu?“ spýtala sa

teta Julka, keď odkiaľsi dotrepala asi zo desať veľkých kníh. Niektoré boli riadne staré.

Vyzerali ako kroniky alebo niečo podobné.

„Asi si ich vezmem domov. Tam budem mať viac času na čítanie,“ povedala zamyslene.

Teta jej ich teda zapísala a posunula na pulte.

„Hlavne nevyveď nejakú hlúposť, ktorú budeš potom ľutovať,“ pridala dobrácku radu.

Katka prikývla, zadakovala a pobrala sa s tou kopou kníh domov.

Ešteže som autom, lebo inak neviem, ako by som sa s tým doplazila domov, pomyslela si pufkajúc pod váhou kníh.

Doma knihy položila na stôl v obývačke, zakúrila do krbu, urobila si horúci čaj a usadila sa na pohovku. Chvíľu si zohrievala na hrnčeku ruky, uchlipkávala z čaju a pritom po očku poškuľovala na knihy na stole. Zacítila zvláštny nepokoj. Vlastne ju prenasledoval, odkedy sa dotkla tých kníh. Čo je v nich, že jej to vzalo pokoj v duši? Položila hrnček na stôl a siahla po prvej navrchu. Ruka jej zamrzla nad ňou a telom prebehli zimomriavky. Na knihe bolo napísané: KRONIKA TEMNÝCH DEJÍN NÁŠHO KRAJA.

Napísal ju nejaký Pavol Longmeier v roku 1812. Zalovila v pamäti a zbledla. Už vie, kde to počula a videla. Vystupoval v tých snoch, ktoré ju pravidelne prenasledujú posledné roky.

Skôr vždy jeden určitý. Je sama pri jazere v dlhej bielej nočnej košeli. Z jazera vystupuje opar a v ňom vidí tváre, všelijaké cudzie, neidentifikovateľné. Ona len na nich civí, ale neozýva sa k nim. Miesto toho obíde to jazero a bosá si to namieri do lesa za ním.

Necíti bolesť, zimu, len kráča tmou. Odrazu sa jej do cesty pritrafí malá drevenička.

Nakukne dnu a v nej sedí muž v čiernom habite s kapucňou, ktorá mu pokrýva oči a usilovne čosi píše. Na stole rozložené pergameny, kalamár a husie brko. Svieti mu jediná petrolejka. Všimne si, že okrem stola je v miestnosti murovaná pec a pri nej skromná posteľ. Muž zdvihne hlavu a pozrie na ňu. Jamkami bez očí! Až teraz si všimne, že aj prsty na rukách má divnej priesvitnej konzistencie, akoby boli bez kože. Ruky kostlivca! Zrazu nimi zdvihne ten pergamen, na ktorý čosi písal a otočí ho smerom k nej.

„Vidíš?“ ozve sa jej v myšli.

„Toto patrí tebe a celému ľudstvu. Tu sa všetci dozviete o sebe, o minulosti, o budúcnosti a o tom, čo vás čaká a neminie, o tom ako zomriete, za to čo ste mi urobili!“

Do toho sa ozval škrekl'avý rehot, až jej husia koža naskočila. Ešte sa stihla opýtať :

„Prečo to hovoríš a ukazuješ práve mne?“

„Ty si tá vyvolená, ktorá to všetko skončí,“ odznelo v jej myšli.

Nato svetlo vo vnútri zhaslo a dom zmizol. Vždy sa zobudila s výkrikom a spotená ako myš. Už si ani nespomínala, kedy sa normálne vyspala. Je možné, že práve táto kniha je tá, ktorú písal ten prízrak v domci zo sna? Názov tomu nasvedčoval. A nielen to. Kniha rokmi značne ošúchaná, bola viazaná v koži! Podľa toho, čo videla, to však bola koža ľudská!

„Ježiši Kriste!“ striasla sa od hrôzy.

Trasúcimi rukami otvorila veľkú knihu. Bola síce nádherne ilustrovaná, ale obrázky boli hrôzostrašné. Na niektorých bolo upaľovanie čarodejníc, na niektorých obeť božstvám alebo nejakým príšerám, ale všetky boli o smrti.

„Veď ich písala smrť,“ preletelo jej hlavou.

„Čo iné by v nej mohlo byť?“

Prelistovala ju a pristavila sa pri jednej kapitole. Zaujala ju.

„Dnešný deň je strašný pre nás všetkých. Je to zlé obdobie. V našej dedine sa usídlila Smrť! Chodí po ľuďoch a berie im životy. Nepozerá sa na to, či je to muž, žena či dieťa. Berie zaradom. Ale najviac deti, novorodeniatka. Akoby si už vopred vytipovala, koho tu nechá a koho nie. Večer alebo v noci prejde dedinou, zaklope, a keď otvorí, vezme im dieťa! Ľudia sa zamykajú, ale nič im to nepomôže. Ak ich opantá strach, Smrť vyhrala. Niet nad ňou sily, ktorá by ju premohla. Už si zobrala celé rodiny. Bránime svoje deti a stojí nás to životy. Bože, kto ju dokáže zastaviť? Ani posvätenie domcov nepomohlo. Vždy sa dnu dostane v akejkoľvek podobe. Bože, skonči už túto hrôzu! Oslobod' nás od nej! Nenechaj umierať nevinných!“

Oblasť tvorby mladých autorov

Poézia

1. miesto

Martina Aneščíková

Srdce

*Hľadáš si cestu húštinou
Plnou trňov a bôľu
A hľadáš niečo
Čo tam ani nie je:
Moju lásku
Klopkáš na ňu ako na dvere
No nikto ti neotvorí
Tento dom je totiž
Už dlhé roky prázdny*

Most

*Hrana života
A hrana cesty
Celkom vo vzduchu
V oblakoch
Balansuje
Krok za krokom
Kúsok po kúsku
Ako po lane
Jeden zlý krok
A spadne*

Poézia

2. miesto

Ema Rusiňáková

kreslíš tváre

*jednej si nedokreslil pery
druhá má oči príliš blízko seba
ďalším chýbajú mihalnice
sú nesymetrické
nedokončené
škaredé
napriek tomu
by si ich nakreslil znova
s rovnakými chybami
pretože vieš
že nikdy by aj tak
dokonalé neboli
chceš aby sa podobali
na teba*

hrdza

*neprehliadnuteľná
pri každom dotyku
zanechá na ruke
špinavé odtlačky
sleduješ
ako sa s každou búrkou
rozširuje
a vždy si tak veľmi praješ
aby tam nebola
nenávidíš vedieť
že ju (ne)môžeš len tak
vygumovať
zhrdzavel si*

Poézia

3. miesto

Ema Frölichová

stvoril si mi ticho

vlnové dĺžky

stvoril si mi ticho
ktoré nepočujem
bolí ma
v hlave
keď prehltám svoje slanosti
stečú len po bradu
ďalej sa neodvážia
nikdy sa neuvidím

len prvé sedadlá
kým dôjdem dozadu
nestihnem sa nadýchnuť
ešte stále sa podobám na vlkov
očiam sa vyhýbam
ohľaduplne
pozerám iba krátko
nech sa dívajú keď mlčím

kačky nie sú zvyknuté na ľad
nešmýka sa im
len ich mierne dezorientuje
bojím sa o ne
vyzerajú zmätene
nemajú mená
ale sú to moje kačky

spod mosta
to vďaka nim vidím o jedno spektrum viac

Oblasť tvorby mladých autorov

Próza

1. miesto

Simona Martonková

Punčovní anjeli

Sedím v útulnej cukrárni na kraji mesta nad tanierom s punčovým zákuskom. Oproti mne sedí Jelena, rozhadzuje rukami a rozpráva o fešákovi, ktorého videla cestou do školy v autobuse. Ona zákusok nemá, už dva týždne drží diétu. Ja si dám zákusok vždy, rovnako ako aj perly okolo krku, s ktorými som sa aj teraz s úsmevom hluchého, čo dobrovoľne vypne zvuk, pohrávala, lebo mi z ničoho nič prišlo na um, prečo sú všetky líca anjelov ružové. S chuťou som si nabrala plnú vidličku a prižmúrila oči smerom k oblohe. Nad kostolnou vežou sa rozprskol roj vtákov.

Odkedy si pamätám, babka ma každú nedeľu brávala do kostola. Mama mi vždy ružovými mašličkami zaviazala na vrchu hlavy dva vrkôčiky a pokiaľ nebola zima, obliekala ma do sukničiek a šiat. Najviac sa mi však páčili moje topánočky - lakovky na miniatúrnom opätku, ktoré som mala dovolené nosiť len do kostola.

„Tak čo, Lily, ideme?“ spýtala sa ma babka vždy pred odchodom a ja som prikývla alebo zakričala hlasne: „Ánooo!“ Rozkotúlalo sa po chodbe bytovky ako perličky po babkinom krémovom krku.

Pravdepodobne som vtedy ešte nechápala význam „kostolných“ vecí. Brala som to ako čas strávený s babkou. Jednoducho ma zobrala za ruku, usadila ma do lavice vedľa nej a jej kamarátok a kým sa zvyšok kostola modlil, ja som si obzerala maľby, sochy a dokonca aj veriacich. Pamätám si, ako ma očaroval obraz visiaci nad nami plný anjelov. Cítila som, akoby skutočne mávali maličkými krídlami, počula som ich smiech. Iste niečo vyvádzali, len som si nevedela predstaviť, čo také anjeli môžu. Asi všetko. Ich ružová farba mi pripomínala polevu na punčovom zákusku. Len bolo treba ešte trochu vydržať...

Po skončení omše som netrpezlivo postávala vedľa babky, kým sa rozprávala s ľuďmi, ktorých som nepoznala. Niekedy upriamili pozornosť aj na mňa, ako som vyrástla, do akej triedy chodím, či aká som zlatá, a že to sa už nevidí, aby deti poslušne každú nedeľu navštevovali kostol.

„Ja rada chodím s babkou do kostola,“ vyhlásila som vždy a babky sa rozplývali nad tým, aká som zlatučká. Potom som sa už schovala za babku, hanbila

som sa, keď som dostala ešte viac pozornosti. A napokon prišla naša chvíľa. Punčová. Sedeli sme v cukrárni a rozoberali, čo sme dnes pekného počuli a videli. Ja vždy anjelov.

Babka ma do kostola brávala aj vtedy, keď mi mamina prestala robiť vrkoče a lakovky mi boli už dávno malé, pretože mi noha za tie roky narástla o pár čísiel. Decká môjho veku už do kostola nechodili, po prijímaní sa na to proste vykašľali. Nemali babku ako ja, ktorá by ich tam brávala. Pre mňa sa z toho už stal zvyk.

„Tak, čo dnes vyvádzali tvoji anjeli?“ podpichovala ma občas, ale ja som vedela, na akých sa pýta a jej jedinej som sa zdôverovala aj s anjelmi, aj s tými na opačnej strane.

Jedného dňa ale babka neprišla. Namiesto babky nám prišiel oznam, že babka je v nemocnici. Mama mi prikázala sa obliecť, tatko naštartoval auto a okamžite sme išli za ňou. Nikto mi nič nepovedal, aj keď som si istá, že mama vedela všetko. Vedela, že to je možno poslednýkrát, čo vidím svoju babku. Kiežby som to vtedy vedela aj ja.

Oddelenie, na ktorom ležala babka, bolo celé ladené do oranžovej farby. Oranžová nám mala asi pozdvihnúť náladu, no u mňa sa spája so smútkom.

Babka ležala na posteli, bledšia ako obliečka vankúšov, ktorými mala podopretú hlavu. Nebola to babka, akú som si pamätala. Poznala som ju ako krásnu ženu plnú života, ktorá bez periel na krku a červeného rúžu ani nevyšla z domu. Najradšej si obliekala rúžovú, fialovú alebo červenú. Modrý nemocničný oblek jej nesedel. V tvári akoby zostarla, no aj napriek tomu bola pokojná, a keď sa na nás usmiala, miestnosť sa rozžiarila. Hodila som sa jej okolo krku.

„Keď ma odtiaľto pustia,“ povedala mi, „zoberiem ťa zas na zákusok.“

„Môžem si vybrať aj punčový?“ spýtala som sa zadržnutým hláskom.

„Samozrejme, že punčový. Ten máme predsa obe najradšej,“ sľúbila mi a zažmurkala oboma očami.

Toto bol jediný sľub, ktorý babka nemohla dodržať. Naozaj som ju v ten deň videla poslednýkrát. Ani nie o týždeň zomrela.

Pamätám si, ako mi to naši oznámili. Nechcela som tomu uveriť. Zavrela som sa do izby a vyšla som z nej až v deň pohrebu.

Odmietala som si obliecť čierne šaty. Vedela som, že babka by to tak nechcela. Určite by chcela, aby som mala na sebe niečo ružové. Naši mi dali na výber, buď si dám na seba tie otrasné čierne šaty alebo ma tam nepustia.

Keď som si nespokojne obliekala čierne šaty, prišla za mnou mama. Plakali sme si a objímali sme sa. Podala mi škatuľku.

„Babka by určite chcela, aby boli tvoje,“ povedala cez slzy a odišla. Otvorila som škatuľku. Boli v nej perly, ktoré babka tak rada nosila. Od toho dňa ich nosím stále.

Nedeľa sa pre mňa stala dňom spomínania. Vstanem a idem na omšu. Aj keď ma babka nedrží za ruku, ja si ju tam beriem v srdci. Neraz som počula, ako sa o mne v kostole zhovávajú. Že bodaj by aj oni mali takú vnučku, ktorá by sa za nich išla každú nedeľu pomodliť. Často chodím “s babkou” na zákusok. Punčový, pretože ten sme mali v nedeľu po omši najradšej.

Próza

2. miesto

Mária Barnovská

„...si tým človekom, ktorý vie vidieť strom aj na tom najmenšom liste, ktorý z neho spadol.“

Som strom. Teda skôr iba taký stromček. A snažím sa rásť a pozerat' na slnko. Keď som bol ešte menší stromček, bola si to ty, ktorá okolo mňa postavila ohrádku. Ohrádku, aby mi nebolo ublížené. Ty si ma polievala, zastrihávala neposlušnosť. Ty si bola tým človekom, ktorý vo mne videl strom. Každý môj lístok bol tvojou trofejou.

som lístok

na tvojej dlani

nehraj sa so mnou

nehádz ma do rúk vetru

neodkladaj ma nabok

nauč ma dýchať

ako to robia stromy

1. lístok

Mnohí umelci, maliari, fotografi túžia mať vlastnú výstavu. Ja, vo svojich biednych šesťnástich, môžem vyhlásiť, že som svoju výstavu už mala. Bývame v trochu staršom dome a postupne si ho prerábame. Úpravu kúpeľne už máme pár rokov za sebou. Predtým to však bola taká smutná miestnosť s prázdnyimi bledými stenami. A ty si to jednoducho vyriešila. Vystavila si tu moje obrazy. Bolo ich naozaj veľa. Aby ste si to vedeli lepšie predstaviť, bolo ich toľko, že postupom času nezostal ani decimeter štvorcový steny nevyužitý. A tak sa každá naša návšteva mohla pri vykonávaní potreby kochať tou nádherou naokolo.

2. lístok

Od svojich dvoch rokov som nepocit'ovala potrebu chodiť spať. Uved'me to na správnu mieru. Nechcelo sa mi spávať po obede, pretože som mala ešte stále priveľa energie. To by však nebol problém. Veľká kríza prišla, keď som ako škôlkopovinná musela chodiť do škôlky. Všetky deti v škôlke dodržiavali prísny režim. O dvanástej sa ľahlo do postieľok, zatvorili sa oči a otvorili sa až o tretej po

obede, keď bol čas na olovrant. A teraz si predstavte malú neposednú Máriu s pevne zatvorenými očami, opakujúcu si v hlave: Spi, spi, spi... Niekedy, keď som všetku svoju životnú energiu sústredila na tlačenie viečok, podarilo sa mi po nejakom čase od toľkej snahy zaspať. Ale to už bol čas na olovrant.

Moja čarovnica to však, ako vždy, vyriešila. Vedela, že rada vymýšľam rozprávky, a tak mi nakázala, aby som sa počas troch hodín utrpenia snažila vymyslieť novú rozprávku. Keď sme sa potom za ruky vracali domov, ty si bola môj najvernejší poslucháč.

3. lístok

Skúšali ste už niekedy spočítať listy na strome? Nie? Myslela som si. Ale ani to radšej neskúšajte. Niekedy nie je dôležité poznať všetky detaily príbehu. Stačí iba pochopiť pointu. A myslím, že ja som ju už pochopila. Ešte stále som len stromček. No jedného dňa, keď zo mňa bude naozajstný strom...

Vďaka tebe, záhradníčka moja...

pozri sa

hore

listy schádzajú po schodoch

na zem

ukazujú vetru

kde má fúkať

aby si bola vždy správne strapatá

keď pozeráš

na stromy zdola

skrývajú ťa pred slnkom

keď vylezieš vysoko

nenájde ťa ani vietor

Próza

3. miesto

Michal Fráter

Ešte žijem?

Pomaly som kráčal tichou chladnou chodbou, neznámo kam. Z veľkých okien dopadal mesačný svit na zem. Pripadala mi povedomá. Vedel som, že som touto chodbou chodieval pravidelne, ale teraz to bolo iné. Vedel som, že niečo nie je v poriadku. Chodba sa mi zdala nekonečná, vlastne sa s každým krokom predlžovala. Bola mokrá a špinavá. Ako keby umierala.

Člap, člap. Započul som asi päť metrov za sebou. Otočil som sa. Bola to ona. Čierna silueta postavy, dva metre vysoká, stála v strede chodby a krívala na jednu nohu. Ustúpil som o krok dozadu. Ona nehybne stála na mieste. Ustúpil som o druhý krok. Ona nič. Pomaly som začal ustupovať, ani som nedýchal. Krok za krokom som si myslel, že som viac v bezpečí. A zrazu to prišlo. Blesk. Osvietil celú chodbu a ja som si uvedomil, kde som bol. Bola to škola. Videl som tomu tvorovi do tváre. Celá bola zasypaná veľkými čiernymi bublinami, mala krátke riedke čierne vlasy a akoby nemala oči. Ale niečo sa na nej zmenilo. Už nebola nehybná, ale rýchlo krívala ku mne. Teraz som tam nehybne stál ja, až kým som si neuvedomil, čo sa deje. Aj keď krívala, bola rýchla. Rozbehol som sa po chodbe, ale nevládal som nabrat' dych. Akoby som mal v pľúcach kamene, ktoré sa ma snažili zhodiť na zem. Utekal som, ale počul som, že sa postava stále približovala. V jednej stene chodby som našiel dvere. Rýchlo som do nich vošiel. Boli to záchody. Bolo tam päť kabínok. Rýchlo som sa schoval v štvrtej. Hneď, ako som zavrel dvere, vošla postava. Počul som každý jej krok.

„Rád sa hráš na schovávačku?“ povedala piskľavým hlasom a otvorila prvé dvere.

„Tak sa poďme hrať!“ povedala a otvorila druhé dvere. „Keď ťa nájdem, tak sa s tebou pohrám ja!“

Otvorila tretie dvere. Teraz bol rad na mne. Nemohol som dýchať, bol som na kolenách a ona začala hovoriť:

„Pod' ku mne!“

Nevedel som, čo mám robiť, ale v tom som si uvedomil, že pod stenami je dosť veľká diera na to, aby som ňou preliezol. Počul som vŕzganie kľučky na dverách, keď som sa začal plaziť. Keď som počul, ako otvárala dvere, bol som už vedľa.

„Tak tu si!“ vykrikla a násilne jedným ťahom ruky vytrhla dvere z piatej kabínky, ale nikto tam nebol. „Tento krát si ma dostal,“ zamrmlala si pod nos a sadla si do kúta. Našťastie bola vysoká, takže ma nevidela, vlastne sa mi zdalo, že stále pomaly rástla.

Plúca mi povolili, a ja som sa nekontrolovateľne nahlas nadýchol. Modlil som sa, aby to nepočula.

“Tak predsa si tu!” pošepkala mi do ucha. Ako sa mohla dostať tak rýchlo za mňa? Spanikáril som a snažil som sa ju udrieť.

„Snažíš sa mi ukázať tvoju silu? To ti nepomôže.” Mlátil som do nej, ako sa dalo, až ma ruky boleli tak, až som si myslel, že mi odpadnú. Chytila ma za nohu a ťahala ma do chodby. Ja som sa chytil záchoda a držal tak dlho, pokiaľ som vládol.

Zase som na hrudi cítil bolesť, ktorá bola teraz oveľa silnejšia. Hľadal som niečo, čím povolím jej stisk. Siahol som do vrecka a tam som mal zapalovač. Vybral som ho a skúsil jej popáliť ruku. Bolo to efektívnejšie, než som čakal. V momente, keď som priložil plameň k jej ruke, povolila a ustúpila. Využil som príležitosť a postavil som sa. Zapalovač som pevne stískal oboma rukami a mieril som ním na ňu. Bolo to moje svetielko nádeje.

„Teraz to je naopak,” odvrkol som jej. A zaháňal ju do kúta. „Teraz mi povieš, prečo si tu.”

“Aby som sa s tebou pohrala...”

Ako si to mohla myslieť? Zamyslel som sa sám. Moja radosť zmizla, keď zapalovač zhasol.

„Asi ti došiel plyn,” s chuťou sa zasmiala. Stál som tam ako stuhnutý. Ako to, že práve teraz. V tej najhoršej chvíli. Zo strachu mi bolo do plaču, z ktorého ma vytrhla odpočtom.

„Päť, štyri, tri...”

Pochopil som, že mi naznačuje, aby som utekal. Rozbehol som sa z dverí a hneď mi vyrazilo dych. Bol som v škole. Bola rozpadnutá a vyzerala, akoby sa o ňu nikto nestaral aspoň sto rokov. Steny boli olúpané, strop mal v sebe diery, všade boli kaluže vody a okná boli rozbité. Čo tu robím? Opýtal som sa sám seba v slzách. Kam by som sa jej mohol skryť? Chodil som do tej školy štyri roky a vedel som, že tam nie je úkryt. Až na jeden. Pod schodmi je priestor, kde boli uložené nadbytočné stoličky a lavice a za nimi bola skriňa. Keď ste ju odsunuli, mali ste malú miestnosť asi štyrikrát päť metrov. S kamarátmi sme tam cez prestávky kempovali, lebo tam nikdy nikto nebol a bol tam pokoj. Učitelia nevedeli, že tam sme, takže sme tam mohli robiť, čo sme chceli. Predávali sme si tam domáce úlohy, hrali sme tam hazardné hry, falšovali sme tam ospravedlnenky a fajčili cigarety. Rozbehol som sa tam. Keď som bol na schodoch, videl som, ako zas otvárala dvere od záchodov. Rýchlo som zbehol po schodoch a preliezol som nepotrebné stoličky. Odtlačil som skriňu a siahol na kľučku. Zalial ma pot. Napadlo mi, čo ak je náhodou zamknuté, čo budem robiť. Premýšľal som nad scenármi, kam inam by som mohol ísť. Vyfackal som sa, aby som sa zobudil. Musím sa tam dostať. Keď som stlačil kľučku, ul'avilo sa mi. Bolo odomknuté. Rýchlo som dal skriňu na pôvodné miesto a zavrel som sa v našej zašívárni. Bola nedotknutá. Presne taká, akú som ju nechal pred rokmi. V pravej časti sa nachádzal pohodlný gauč, pred ním malý stolček a na ňom poloplný popolník. Vedel som, že som v bezpečí. L'ahol som si na gauč a vtom sa mi začalo zahmlievať pred očami. Zdalo sa mi, akoby som lietal. Konečne som pocítil slobodu.

„Tak tu ťa máme, Michal! Hľadáme ho po celej škole a on si tu spí! Ak si myslíš, že toto ti prejde, tak si na veľkom omyle. Z mojej dobrej vôle som ťa uvoľnila počas písomky na toaletu, ale očakávala som, že do pár minút budeš späť a dopíšeš ju. Sklamal si ma, Michal. Veru sklamal. Máš neospravedlnenú hodinu! A...počkaj, čo to cítim... a aj, čo tu vidím...Ty si fajčil! To je vážne porušenie školského poriadku. Michal, Michal..."

Oblasť tvorby najmladších autorov

Poézia

1. miesto

Klaudia Šprochová

na dušičky

hlas sa láme o chryzantémy

*načúvame im tichom
stále sú pre nás svetlom
za farby skrývame smútok
ale i radosť*

*cez plamienky sviečok
rozochviavame spomienky*

starkino kreslo

*obsadil ho prach
z vypálenej diery kričia drôty
škvrna od rozliatej kávy
sa na mňa usmieva
jej rukami prišitá látka
sa už ani nepodobá na záplatu
napriek tomu ho mám rada*

*pri spomienke na jej oči
sa moje oči menia na oceán*

svetlom tmavej cesty

*je nádej
hľadám kľúč
od zamknutej slobody
vzala objatia
ukradla úsmevy
skryla ich pod rúška
bez ohlásenia*

svetlo jej nedáme

zabúdam

iba zažltnutá spomienka
ma vracia v tvojom dome do čias
keď sa od stien odrážal
hlasný smiech
komínom utekala radosť
slová objímali
zblížovali

navždy
ti zostanem sedieť na kolenách
dvojročná

Poézia

2. miesto

Ema Jeleňová

Jablko

spadlo na zem jablko
bucľaté guľaté
pekne červené
sladké ako cukrík
asi bolo
neviem
zjedol mi ho môj pes
ako skoro každé jablko
ktoré spadne na zem
už nemám psa ale jablkožrúta

dúha a vietor

po oblakoch si pláva dúha
čaká kým k nej zavítate
aby nebola sama
ale vietor nezbedný
jej stretnutiam bráni
že vraj ju tak chráni
ale zabudol
že slnko sa so svojimi lúčmi
dostane všade
po daždi dúhu tajne navštevuje

kniha

moja nová kniha
na stole na mňa číha
už čaká na večer
bude mi rozprávať o úli včiel
zatiaľ tam leží
ako princezná zabudnutá v najvyššej veži
nebojte sa
nebude navždy iba tam
o chvíľu ju oslobodím
s radosťou si ju prečítam

Poézia

3. miesto

Kamila Lehetová

fantázia

dávam si rande s perom
spoločne ním ukladám
myšlienky na papier
píšem báseň
tvorím k nej melódiu
no môj falošný spev
znie jak starý hrniec

len čo som zapojila
svoju fantáziu
pero dopísalo

asi má vlastnú predstavu

jar

líha si do zarosenej trávy
oblieka jahodové šaty
lieta na bavlnených mrakoch
oblohu úsmevom očarí
a zatancuje s lúčnymi kvetmi

jej vlnivé mihalnice
prípomínajú slnečné lúče
poštekli deti na nose
a vytiahne od počítačov von
vetru zaspieva jarnú pieseň
na husliach zahrá uspávanku
do albumu vloží fotku

rastie
kvitne
vonia

farbičkami vytvára nový svet

Poézia

3.miesto

Lenka Melcherová

s tebou

v očiach sa ti rozpúšťa čokoláda
obaly od cukríkov vo vreckách šuštia ako staré rádio
sedíme na streche a počítame hviezdy
miznú spolu s časom
pozerám na teba
kvapka vody ti poškodila nos
asi začalo pršať
vo vrecku nájdem 50 centov na horúce cappuccino z automatu
teleportuješ ma na lavičku

pijeme kávu
pomaly sa približujeme

stará knihovnička

vždy keď ju otvorím
zavrzga
ako keď praskne struna na husliach

prach zo zobudených kníh tancuje
v pásoch svetla
ľahko dosadá na zem
ako keď babka sitkuje múku

vonía zabudnutými príbehmi

Oblasť tvorby najmladších autorov

Próza

1. miesto

Matúš Dubjel

Život plný prekvapení

(Nasledujúce príbehy a postavy sú inšpirované skutočnými udalosťami, nemusia byť Skutočné.)

Puberta. Obdobie vyrážok, chlupov, škriekavých hlasov, zubných strojčekov, nečakaného rastu, zrasteného obočia, fúzikov a rozbúrených hormónov. Ale to neplatí pre mňa! Práve naplno prežívam pätnásty rok svojho, podľa môjho skromného názoru, úspešného života. Zatiaľ čo si moji žirafí rovesníci udierajú hlavy o zárubne, ja sa pekne držím pri zemi s mojou skromnou výškou meter šesťdesiat.

Tvár mám hladkú ako povrch mesiaca a čo sa týka mutovania, to ma zďaleka obchádza celý môj život. A som zato rád! Podľa môjho, úprimne neskresleného a skromného, názoru mám nádherný hlas. A nechcem znieť ako Tarzan pri každom svojom slove.

Jednoducho, som so sebou spokojný. Lenže nadmerná hladina empatie v krvi mojich priateľov je príčinou mnohých, pre mňa, nepríjemných, situácií.

„Vieš, ja by som bol na tvojom mieste dosť našťvaný.“ To ma zarazilo.

„Mal by som byť na niekoho našťvaný?“

„Ne, ne. Len... že... mňa by dosť... iritovalo, keby som bol... taký... no... nízky.“

Rozkašľal som sa. Horúca čokoláda sa mi rozbehla do nosa a hrdla. Trocha z nej pristalo aj na stole. Keď som sa konečne nadýchol, zistil som, že hluk z okolitých stolov sa pretavil na cintorínske ticho. Sedel som so sklonenou hlavou ako zbitý pes. Čakal som s malou dušičkou, kým sa tento trápny okamih skončí. Nič také sa ale nedialo. Namiesto toho sa spoza stola za mnou ozval tichý perličkový chichot. K tomu chichotu sa pridali ďalší a ďalší, až sa z chichotu stal rehot. Rehot, ktorý stále rástol a šírila sa jedálňou.

No, nebol to úplne najlepší nápad vtedy chodiť do jedálne. Áno, ja som tam nemusel ísť. Vlastne, v jedálni som nebol ani nepamätám. A to všetko kvôli tým alergiám!

„Budeme musieť výrazne obmedziť tvoju stravu.“

Doktorka si poopravila okuliare. Mama sa pomrvila na stoličke. Len ja som nezaujato upieral zrak ku dlážke a kopal nohami do vzduchu. Nudil som sa.

„Rozumieš, čo to znamená?“

Jasné, že som nerozumel. Mal som desať rokov. Doktorka zdieľala môj názor.

„Nemôžeš zemiaky, ryžu, múku, orechy, sóju, paradajky a kiwi. Na všetko máš silné alergie.“

Doktorka zabudla vysvetliť, že nesmiem jesť ani jedlá, ktoré všetky tieto veci obsahujú.

A tak sa stalo, že hneď deň potom som si výdatne pochutnal na zemiakových plackách. A dva dni po návšteve doktorky som zo zdravotných dôvodov vynechal školu. Život je plný prekvapení. A tým aj žijem.

„A je tu ešte niečo.“ Babka sa doširoka usmiala, čím odhalila všetky svoje krivé zuby. Nebola to žiadna sláva, ale stále lepšie než dedko. Ten už nemal žiadne.

„Povedz, čo by si chcel k meninám?“

„Akým meninám?“

„Tvojím, zlatko.“

„Á... kedy mám meniny?“

„Zajtra.“

„Čo ti páre!“

Babka vypleštila oči. Jej úsmev zmizol.

„Ó... jemine... sorry.“

Skočil som ku nástennému kalendáru. Nikdy som nerozumel, prečo sa volá nástenný.

U nás furt ležal na dlážke a u babky na stole. Prstom som prechádzal po riadkoch.

„Osemnásteho, devätnásteho, dvadsiateho, dvadsiateho prvého! No just! Dvadsiateho prvého septembra dvetisícdvadsaťjeden!“

Ach ten život! Ozaj plný prekvapení!

Nekradnite! Nikdy! Ja som kradol. Raz. Dvakrát. Teda trikrát. Asi. Každopádne, aj napriek tomu, ako zlý a nezodpovedný som v minulosti bol. Musím uznať, že podľa môjho

skromného názoru, bol som sakramentsky dobrý zlodej!

A jarmok, bola príležitosť pre môj talent ako vyšíť.

„Zdráhaj!“

Sára sa rozbehla cez trávnik. Nie najlepšia voľba. Mala tam síce priestor na rozbeh, ale mohli ju ľahšie chytiť. Ja som zvolil útek skrz dav. Vždy som bol nízky. A teraz som to mohol plnohodnotne uplatniť. Kíval som pomedzi medzery v preľudnenom priestore. Bezhlavo som utekal z miesta činu. Prečo som to robil? Na tom jarmoku ma aj tak nič nezaujímalo. Lenže Sára hej. Sliz! Malý, slizký... sliz. Tomu hovorím mrhanie talentom. Obzrel som sa. Vysoký, plešatý chlap sa mi stratil z dohľadu. Srdce mi bilo v krku a do hlavy sa mi zabodávalo tisíce ihiel. Rýchlym krokom som sa vydal po Pešej.

Neuveriteľne upokojujúci mechanický zvuk kľúča otáčajúceho sa v zámke na stotinu absolútne naplnil moju myseľ. Dvere sa rozleteli. Celú stenu ukončil elegantný náraz kľučky o stenu. Vbehli sme do prázdneho bytu. Preskočili sme ceremóniu vyzúvania a rovno sme sa uvelebili v obývačke na gauči.

„To bolo tesné.“

Vzdychol som.

„Hej. Skoro ma chytil.“

Sára sa hrdo vystrela.

„Teba?“

„Hej. Držal ma za ruku, ale uhryzla som ho. A potom koplá.“

„Trepesh.“

„Netrepem.“

„Máš ten sliz?“

„Mhm.“

„Kde?“

„Tu.“

Vytiahla z vrecka malú, lesklú zelenú tekutinu, ktorá sa z nevysvetliteľných dôvodov neroztiekla.

„Počula som že tieto sú nezničiteľné.“

„Fakt?“

„Hej. Jeden ho prešiel autom a nič sa mu nestalo.“

„Autu?“

„Slizu!“

„Trepesh.“

„Ne! Aha, šak ti ukážem.“

Skôr, než som stihol hocičo podniknúť, otvorila okno a vyhodila tú mazľavú vec von.

Vykukli sme ponad parapetu. Na chodníku doslova svietila obrovská zelená škvrna.

„Ty si riadne blbá.“

Sára ticho upierala žalostný pohľad na chodník pod nami. Mrhanie talentom!

Čisté

mrhanie.

Próza

2. miesto

Marianna Ibrahimi

Doktor

(Rozprávka)

„Tilda, pomoc! Už nevládzem!” Pred nohy mi spadol oschnutý konár stromu, akoby ma chcel zastaviť. Pozerám, odkiaľ ide ten zvuk. Nikoho nevidím. Zvláštne. Ešte pred mesiacom som sa pod týmto stromom schovávala pred slnkom. Teraz vyzeral tak... choro. „Tilda, tu som. Ja, tvoj obľúbený strom.” Prizerám sa lepšie. Skutočne strom pôsobí, akoby plakal.

„Čo sa stalo? Prečo si taký... suchý... celý polámaný? Potrebuješ poliať, však?” rozmýšľam nahlas, akú pomoc môže strom potrebovať.

„Poliať nie, roky tu stojím a stačí mi voda, ktorú mám. Som plný hmyzu. Staral sa o mňa môj doktor Červený Klobúk. Potrebujem, aby si ho našla. Len on mi dokáže pomôcť!”

„To nie je problém! Povedz mi, kde ho nájdem, a ja ho dovediem.”

„Však to je ten problém. Doktor Červený Klobúk bol skvelý lekár. Poznal každý kúsok mojej kôry a hneď vedel, kedy ma treba ošetriť. Mal učňa – Veľkého Kazimíra. Čoho sa ten dotkol, to pokazil. Chcel byť tiež slávny doktor a známy d'ateľ, ale namiesto toho ho všade vysmiali. Žiarlil na doktora Červeného Klobúka tak veľmi, že podo mňa nanosil veľa maškrt pre mačky. Tým nalákal všetky divé mačky v okolí, a keď ma Červený Klobúk ošetroval, Veľký Kazimír do neho narazil tak silno, že Červený Klobúk spadol medzi ne, jedna ho schmatla do tlamy a utekala s ním preč. Odvtedy som ho nevidel. Stromy v okolí začal ošetrovať Veľký Kazimír a vidíš ako všetci vyzeráme,” sťažoval sa strom a odlomil sa mu ďalší kúsok konára.

„Ale kde ho mám teda nájsť, keď sám nevieš, kde sa nachádza?” začala som rozmýšľať, kto z mojich priateľov by mi vedel pomôcť.

„Ťuk-ťuk! Klamár jeden klamársky! Ťuk-ťuk!” priletel na strom d'ateľ. „Nepočúvaj Tilda tohto klamára! Ja som ten najlepší doktor v okolí – Veľký Kazimír. Každému tvrdí, že som ublížil Červenému Klobúku. To je klamstvo! Ja som mu nič nespravil. Ved' to bol môj priateľ! Spadol nešťastnou náhodou. Chcel so ho zachytiť, ale nedalo sa!”

„Neklam Veľký Kazimír! Všetko som videl! Bolí ma celý kmeň! Prosím, ošetri ma!” strom začal mávať svojimi zničenými konármi tak silno, že mu opadávali ďalšie kúsky.

„Musíš počkať, ty klamár jeden klamársky! Mám veľa roboty a klamárov ošetrujem až nakoniec!” vykrikol d'ateľ a odletel.

„Tilda, prosím, ver mi! Ak nenájdeš môjho doktora, tak zahyniem.” Stromu odpadol ďalší konár. Nebol čas rozmýšľať nad tým, kto hovorí pravdu. D'ateľ Veľký Kazimír bol v poriadku, ale strom nie. Strom potrebuje zachrániť a to je teraz to dôležité. Vybrala som sa teda medzi záhradky na okraji mesta, kde býva asi najviac divých mačiek.

„Ci-cííí, ci-cííí,” vydávala som asi najúčinnejší zvuk na privolanie mačiek. „Ci-cííí, ci-cííí,“ stále nikde nikto. V tom som začula šuchot a spod neďalekého kríka za plotom záhradky na mňa vykúkali dve mačacie oči. „Ahoj! Ja som Tilda. Hľadáš Kleopatru. Nevidela si ju niekde?”

„Nie, nevidel! Ja som kocúr! A ten najkrajší kocúr tu v okolí. Oslovila si ma ako nejakú mačku! Chod' preč ty ľudský škriatok!”

„Prepáč! Nechcela som ťa uraziť. Videla som ti len oči. Ty ma vidíš celú a oslovil si ma ľudský škriatok. A tiež sa nehnevám,” snažila som sa zachrániť situáciu.

„Čo tu hľadáš a čo chceš od Kleopatry?” vyzvedal sa kocúr.

„Prepáč, ale ide o život. Som jej dobrá priateľka a potrebujem sa jej niečo spýtať.”

„Tak dobrá priateľka! Aká dobrá priateľka, keď nevieš, že Kleopatra je moja žena?” kocúr sa začal ježiť, vytrčil pazúry a chystal sa na skok.

„Tupolev, miláčik, čo sa tu deje?” zjavila sa zrazu Kleopatra. Moja kamarátka, ktorá ma zachránila od škrabancov a dotrhaného oblečenia od rozzúreného naježeného kocúra. „Ved' to je Tilda, čo ju nepoznáš?”

„Mne je jedno, kto to je, nemá tu čo hľadať. Ľudský škriatok!” zamňaukal nehnevane Tupolev, otočil sa a pomalým ťahavým krokom si išiel sadnúť pri záhradnú chatku. Nahnevane sledoval môj rozhovor s Kleopatrou. Občas sa naježil a zamňaučal.

„Stalo sa niečo, Tilda? Prečo ma hľadáš?” spýtala sa Kleopatra. Tak som jej porozprávala celý príbeh o stratenom d'atľovi Červenom Klobúku.

„Áno, viem o tom. Bol to Tupolev, kto odniesol doktora. Prišiel za ním d'ateľ Veľký Kazimír a sľúbil hostinu pre všetky divé mačky v okolí, keď odnesie doktora. Povedal mu, že doktor Červený Klobúk pomáha mačkám zo sídliska na okraji mesta... nespomínam si ako volá, ale je to najzelenšie sídlisko v tomto meste. Tie mačky s nami stále bojujú. Chcú vládnuť všetkým mačkám v meste. Tupolev tam odniesol doktora a zakázal mu prísť na naše územie. Ak by tak spravil, spoja sa všetky divé mačky, ktoré tu žijú a neprežil by to. Tupolev sa nás snaží chrániť. Veľký Kazimír je lenivý. Aj keď ho Červený Klobúk učil ošetrovať stromy, on im svojim babráctvom skôr uškodil. Pozri, ako

vyzerajú teraz stromy okolo nás. A aha, pozri na moje pazúriky! O chvíľku si ich nebudem mať na čom brúsiť. Potrebujeme tu poriadneho doktora. Už všetci vieme, že Veľký Kazimír je klamár. Ale Červený Klobúk sa bojí vrátiť. Bojí sa mačiek. A Tupolev sa mu ospravedlniť nepôjde. Je priveľmi hrdý. Tiež nesmie na územie cudzích mačiek.” povedala smutne Kleopatra.

„Hm...” začala som rozmýšľať. „Hovoriš, že Červený Klobúk sa bojí mačiek. Kým ho nepodrazil Veľký Kazimír, patril medzi vás. Tak ako stále patrí aj ten zloduch Kazimír.

Chápem, že Tupolev nepôjde provokovať mačky na cudzie územie, ani sa nepôjde ospravedlniť. Ale čo keby mačky obklúčili Veľkého Kazimíra a donútili by ho ísť na sídlisko, kde je teraz Červený Klobúk? Jemu sa nič nestane.”

„Tilda, ty si génius! Potrebujeme tu nášho doktora aj zdravé stromy!” vykrikla Kleopatra a odišla za Tupolevom. Tam mu porozprávala môj nápad, Tupolev vyskočil, odbehol do susednej záhradky a zrazu bolo okolo neho veľa mačiek. O chvíľu sa všetky rozpáchli na čele s Tupolevom a Kleopatra prišla naspäť za mnou.

„Tupolev ti ďakuje. Nikdy to nikomu nepovedal ani ti to nikdy osobne nepovie. Všetky mačky išli hľadať Veľkého Kazimíra a donútia ho priznať sa, ospravedlniť a priletieť naspäť aj s naším doktorom. Už musím ísť, Tilda. Ďakujem!” rozlúčila sa Kleopatra a stratila sa v kríkoch.

O chvíľku som začula ťukanie a veselý šum listov. Pozrela som na strom a zbadala som dŕatľa s výraznou čerenou čiapočkou na hlave, ako veselo ťuká do stromu.

„Doktor Červený Klobúk?” snažila som sa prihovoriť.

„Nerušit! Mám veľa práce!”

Próza

3. miesto

Daniel Capcara

Kyreenská kronika

Úvod

Paulov člň sa rýchlo vzdal'oval od rodnej Madeiry. Obloha sa zatiahla, prichádzala zúrivá búrka. Dažd'ové kvapky bombardovali malý člň alebo dopadávali na hladinu nekonečného oceánu. Chlapcovi sa naskytol pohľad na spenené hrebene ozrutných vln, ktoré sa podobali na strašné príšery, čo ho chcú stiahnuť ku dnu. Vietor mu rozdával svoje nepríjemné štipľavé vzdušné bozky. Blesk preťal tmavú oblohu a s ozrutným hromovým zvukom si vybral svoju obeť. Paulo oľutoval, že sa neuvážene vydal na oceán v otcovom rybárskom člne. Chcel sa len tak povoziť. V strachu sa krčil na dne plavidla. Triasol sa od zimy a každú chvíľu na neho vyšplechli vlny, ktoré narážali o boky člna. Jediné, čo Paulovi zostávalo, bolo nechať sa unášať vlnami a dúfať, že prežije. Zaliala ho voda a hrozilo, že sa potopí. V hlave mu skrsla myšlienka, že je to jeho koniec. Predstavil si svojich najbližších, ako ho úpenlivo čakajú. Zakričal: „Nie!“ Po chvíli sa spamätal. Vzal vedro a začal vylievat' vodu späť do oceána. Vtom chlapec zbadal v diaľke malú šedú bodku. Zatajil dych. Žeby to bolo vytúžené pobrežie? Zachráni sa? Vlny už neboli také zúrivé a nezaplavovali mu člň. Vietor pomaly utíchal. Paulo sa nechal unášať a dúfal, že sa nemýlil a že je to naozaj zem. Už rozoznával skalný útes. Zbadal pláž so žltým pieskom a zopár stromov. Ostrov! Celý ostrov bol vlastne malý kopček, takmer pravidelný kruh, ktorého najvyšší bod bol vo výške skalných útesov. Hromobitie počul len veľmi zriedka a blesky už dlhší čas nezbadal. Vietor jemne povieval a občas Paula ovanul. Keď bol chlapcov člň skoro pri pláži, obloha sa rozostúpila. Nech je Slnko! Svetlo rozžiarilo celú okolitú krajinu. Zo zatiahnutej oblohy zostali veľké mraky, ktoré postupne mizli. Naštartoval motor a zamieril k malej pláži. Paulo sa približoval k svojmu cieľu. Už videl na piesčité dno cez priezračnú vodu. Ešte kúsok. Podarilo sa. Člň bol na plytčine a mohol z neho vystúpiť. Paulove nohy sa ponorili do plytkej vody. Siahala mu po členky. Onedlho sa nohou dotkol suchej zeme. V eufórii si ľahol do piesku a tešil sa, že je zachránený. „Určite ma tu niekto nájde,“ pomyslel si. Najhoršie na tom bolo, že Paulo nevedel, kde vlastne je. Rozhodol sa, že nebude vešať hlavu. Bude dúfať v záchranu a prežije pobyt na tomto mieste. Najprv sa pozrel, čo má v člne. Našiel tri veslá, lopatu, jednu rybársku sieť, kanister pitnej vody, zapal'ovač, vreckový nožík a jednu rybu z poobedňajšieho úlovku, ktorú tam jeho otec asi zabudol. Nebolo toho síce veľa, no na teraz by sa z toho dalo vyžiť. Slnko už začínalo zapadať a Paulo sa musel nejako zariadiť na noc. Kde bude spať? Spomenul si na rybársku sieť. Keď si ju upevní o dve palmy, bude z nej dobrá hojdacia posteľ. Jeden koniec priviazal o jednu palmu, druhý o druhú. Vystlal ju palmovými listami, aby sa v nej dobre sedelo a ležalo. Skúsil ju. Sadol si do nej. Zatajil dych. Počkal sekundu, dve. Sieť držala. Potešil sa, podarilo

sa mu to. Zotmelo a ochladilo sa. Paulo si pri svojej hojdacej sieti spravil ohnisko. Nebolo k nej však príliš blízko, aby mu nezhorela. Nazbieral suché palmové listy. Použil aj práchnivé drevo starej palmy, ktorá ležala na zemi. Pomocou kameňa ho rozdelil na menšie kúsky. Niektoré časti dreva dal do ohniska, naň a okolo neho poukladal palmové listy, celé to obložil kameňmi. Zobral si zapalovač. Dúfal, že bude funkčný. Skúsil ho. Stlačil gombík a zo zapalovača veselo vyskočil červený plamienok. Vydýchol si. Zapálil palmový list. Ten sa rozhorel. Od neho sa chytali ďalšie dva. Keď už zhoreli všetky listy, kúsky dreva začali tlieť.

Onedlho už jasne horeli. Paulo sa pozrel na oceán smerom k rodnej Madeire. Potom sa pobral k svojej sieti, skúsil si do nej ľahnúť. Keď to skúšal prvýkrát, spadol. Nedal sa však odradiť. Postavil sa a opäť sa do nej dobíjal. Bezúspešne. Skončil na zemi. Ako náhle sa pokúsil ľahnúť si do siete, tá sa rozhojdala a on neudržal rovnováhu. Chvíľu sa pozeral na horiaci oheň. Tak ešte raz. Pomaly do siete kládol jednu nohu, potom chrbát a nakoniec aj druhú nohu. „Uf!“ podarilo sa. Ľahol si, zavrel oči, ale spánok neprichádzal. Premietali sa mu všetky udalosti dňa. Báľ sa. Počúval zvuky okolo seba. Cikády hlasno cvrlikali a prehlušovali všetko. Vlny narážali do skalných útesov. Paulo občas začul vietor, ako sa oprel do palmových listov. Tie sa so šuchotom rozhojdali. Dlho nečinne ležal a želal si, aby ho spánok konečne zahľil svojím závojom. Nakoniec, nevedno kedy, od vyčerpania zaspal.

Morský vták zosadol na zem pri Paulovej hojdacej sieti. Vtáka zjavne zaujímalo, čo je to za tvora, ktorý leží zavesený medzi dvoma palmami. Keď sa chlapec natiahol, vták sa zľakol. Roztiahol krídla, zamával nimi a s hlasným škrekom odletel. Paulovi škvrkalo v bruchu tak veľmi, že sa to nedalo vydržať. Mal len rybu, čo našiel v člne. Musel ju rýchlo zjesť, aby sa nepokazila. Surovú by si ju však do úst nedal. Rozložil oheň na mieste, kde horel aj v noci. Rybu položil na kameň, ktorý bol blízko ohňa. Opekala ju na rozhorúčenom kameni, až kým nebola na spodku mierne čierna, aby mal istotu, že nie je surová. „Mňam!“ Chutilo mu ako nikdy predtým. Keď dojedol, zostali po rybe len kosti a hlava. Zvyšky odniesol na skalné útesy. Nepozeral sa však pod nohy a nečakane zakopol. Spadol. Natiahol ruky pred seba, aby nedopadol rovno na nos. Zvyšok ryby odhodil na zem. Jeho dlane sa dotkli kamenitej pôdy. Zacítil v nich ostrú bolesť. Pomaly sa postavil na nohy. Obzrel si dlane, mal ich doráňané. Našťastie, nič sa mu nestalo. Všimol si však, že na zemi, tam, kde spadol, je niečo hnedé. Jeho skúmaný pohľad spočinul na starej drevenej debne. Takmer celá bola zasypaná pieskom. Kraje mala okované železom. Drevo bolo v zlom stave. Zrejme bola na ostrove už veľmi dlho. Paulo si ju chvíľu obzeral, bol zvedavý, čo je vo vnútri. Pokúsil sa nadvihnúť veko. Ťahal. Nech sa namáhal ako chcel, veko sa nedalo nadvihnúť. Ani trošku nepovolilo. Rozhodol sa doň preraziť dieru. Vzal do ruky kameň. Zdvihol ho nad debnu a pustil. Dopadol na ňu s hlasným žuchnutím. Debna zostávala zapečatená. Paulo opäť zobral kameň a začal ním búchať o veko tajomnej debny.

Keď do veka udrel kameňom siedmykrát, prerazil doň malú dieru. Zbadal niečo hnedé, zrejme to bola koža. „Možno je to nejaké oblečenie,“ pomyslel si. Jediný

spôsob, ako to zistiť, bolo vybrať neznámy predmet z debny. Paulo rozbil zvyšok veka. Vo vnútri bola, na jeho prekvapenie, kniha. A nie obyčajná. Bola to hrubá kniha viazaná kožou. Koža nejakým zázrakom vyzerala, akoby do nej knihu viazali len včera a Paulo letným pohľadom spozoroval, že aj stránky budú zrejme v poriadku. „Čo v nej asi bude napísané?“ kládol si otázku pri pohľade na ňu. „Otvorím ju?“ pýtal sa sám seba a s úctou na ňu hľadel. Dotkol sa jej. Najprv len končekmi prstov, potom celou dlaňou. Zatajil dych. Chlapec sa osmelil a otvoril knihu na prvej strane a pustil sa do čítania. Bolo tam napísané:

Kyreenská kronika

Vážený čitateľ! Ak sa ti táto kniha dostala do rúk, vedz, že sú v nej napísané dôležité veci. Ja, Naman Beratiom som celé roky zbieral poznatky o kontinente Kyreen. V tejto knihe sú záznamy od rôznych rečníkov a kronikárov, ktorí mapovali históriu a zachovávali ju pre ďalšie generácie. Ja sám som ju doplnil o záznamy zo svojej doby. Ty, čo čítaš tieto riadky, si sa nazretím do kroniky zhostil dôležitého poslania. Musíš zachovať dejiny Kyreenu pre budúce pokolenia. Nech sa vie o histórii tohto ľudu. Niečo z našej histórie môžete obdivovať, z niečoho sa môžete aj poučiť. No vedz, vážený čitateľ, že najdôležitejšie je túto históriu zachovať. Musím ťa však varovať. Časť z nej sa nesmie zopakovať. Obráť stranu a začítaj sa do dejín ľudu z Kyreenu.

Obrátil ju a hľadal ďalšie riadky. Paulo pochopil, že číta storočia starý text. Ani nedýchal. Písmo malo iný sklon, ako to predošlé. Čítal...

Próza

3.miesto

Anežka Ščurková

Poklad

Zobudila som sa, keď bolo vonku ešte prítmie. Skúšala som zaspať, no už sa mi to nepodarilo. Potichu som si vzala knihu a čítala si pri malej lapme. O niečo neskôr sa zobudil môj brat a hneď za ním sestra. Šla som nám dole po čaj. Rozprávali sme sa a chlipkali čajík.

- Čo dnes budeme robiť? – ozval sa brat.

- Ja neviem, ja dnes pôjdem asi na nákup. Treba nám doplniť zásoby a aspoň babke pomôžem. – rozmýšľala som.

- Deti, poďte dole na raňajky! – zakričala babka a tak sme šli.

- Dnes pôjdem na nákup... – ozvala som sa.

- Veľmi mi tým pomôžeš, ďakujem! Kedysi mi moja mama rozprávala, že jej mama zakopala do zeme niekde na poli poklad. Vraj ako sa k nemu dostať, ukáže rébus, ktorý nájdete na povale. Ale nechajme to tak, je to len nejaká rozprávka. A teraz dojedzte a choďte sa prezliecť. Šup, šup! – porozprávala nám babka príbeh a my sme v tej chvíli vedeli, čo budeme dnes robiť. Ideme hľadať poklad! Hneď po raňajkách sme netrpezlivo vyšli na pôjd.

- Fú, tu je ale zima, mala som si zobrať sveter! – ozvala sa sestra.

- Budme radšej potichu, aby nás babka nepočula. Hľadajte nejakú škatuľu, malý kufrík! – nabádam súrodencov.

- Ja neviem, kde by to mohlo byť. – potichu zašepkal brat.

Začali sme sa prehrabávať medzi škatuľami, kuframi, starým nábytkom, obnoseným oblečením...

- Pozrite, čo som našla! Škatuľu! S kľúčom! – zvolala som.

Všetci sa ku mne nahrnuli. V škatuli bol papier. Ale úplne čistý! Aké veľké sklamanie! Už sme prešli naozaj všetko! Asi to nikdy nenájdeme!

- Ale počkať, veď to vonia ako... citrón! Jasně! Že mi to skôr nenapadlo! – buchla som sa po čele. Išli sme nakoniec k radiátoru, ktorý bol, našťastie, horúci a zohriali sme na ňom papier.

Ukázal sa nám rébus s mapou. Prekreslila a prepísala som všetko, čo na ňom bolo. Zbalili sme aj kľúč, ktorý bol v škatuli. Do batohov sme nahádzali všetko potrebné a zobrali si aj niečo na občerstvenie.

- Babííí, ideme von a berieme aj Astru. – zatajila som pravdu. Nechceli sme babke prezradiť, že ideme hľadať poklad.

Vyrazili sme. Prvá indícia znela: Pri vlkovi, čo sa nepohne, sídli tá, čo dáva život nám.

- Pri akom vlkovi, čo sa nepohne? – uvažujem nahlas. Sú tri indície, ale odpoveď nevieme už pri prvej.

- Život dáva nám? Dievčatá, sústred'te sa, prosím! – napomína nás brat.

Prešli sme okolo mladých turistov, ktorí sa nás spýtali: - Dobrý deň, deti, neviete nám povedať, kde sa nachádza Bobria rieka? Akosi sme zabľúdili.

- Tak to musíte ísť opačným smerom, smer juh a potom odbočíte doľava a ste tam. Nie je to ďaleko, nejaké dva kilometre. – navigovala som ich. Poďakovali sa a išli ďalej. Vtom sestra skríkla: - Ja už viem odpoveď na tú otázku! Bobria rieka! Je pri Vlčej skale. A tam je vlk, ktorý sa nepohne, pretože je skala. A rieka. Živí nás, veď bez vody by sme neprežili!

- Ty si génus. Bude to tak! Poďme tam a odtiaľ pôjdeme ďalej. – natešene som zvolala.

Bežali sme k Bobrej rieke a o malú chvíľu sme tam boli.

- Diera do vnútra, zimná skala severne od miesta, kde teraz ste. – prečítala som indíciu č. 2.

- Čo? Na severe je kopec miest. Diera do vnútra? To akože kde? Do zeme? – horekuje sestra.

- Prečítaj si indíciu ešte raz... Ja viem! Domanecká jaskyňa! Diera – to diera je! Zimná skala – je tam dosť zima a je na severe. Tak bežme! – vyriešil rébus brat. Bežali sme. Čoskoro sme boli na mieste. Čakala nás ďalšia indícia. - Lesklé, čisté, priehľadné na samom vrchu stojí. Milujem ho odpradávaňa, často k nemu chodím. – čítam ďalej. Húťali sme, húťali, no nič sme nevymysleli.

Dali sme si desiatu, a keď už-už sme to vzdávali a chceli sa vrátiť domov, vtedy mi čosi napadlo:

- Mám to! Lesklé, čisté, priehľadné – ako diamant. A čo iné môže byť na vrchu ako Diamantové jazero! Bežme tam! – ťukla som si po hlave a išli sme. O dve hodiny sme boli na mieste.

Bolo to tam nádherné. Zbadali sme malú jaskyňu postavenú z kameňov. Nedočkavo sme sa do nej pozreli a... bola tam malá truhlička.

- Ale veď nemáme kľúč! – povedala sklamane sestra.

- Ale máme... Nepamätáš? Našli sme ho na pôjde, – upokojila som ju a s malou dušičkou som otvorila truhličku.

- Ale veď to sú... – začal sklamane brat.

- fotografie. No a čo vzácnejšie môže byť? Vzácne sú naše spomienky. Toto je stopa do minulosti, – povedala som. Spokojní sme sa pobrali domov.

Miesta, na ktoré nás zaviedli indície, odvtedy milujem. Ako naša prababka. Babičke sme všetko vyrozprávali, priznala sa nám, že toto dobrodružstvo pre nás pripravila ona. Užili sme si čarovný večer pozeraním dávnych fotografií.

Slovo na záver

Milé autorky a milí autori!

Po dvanástich ročníkoch sa môžeme vrátiť trochu do minulosti, do začiatkov našej súťaže. Prvé tri ročníky boli zamerané tematicky, týkali sa problematiky mesta a dediny, chceli poukázať na niektoré tradičné hodnoty, ktoré v prostredí miest miznú. Nie všetko, čo vonia dedinou, bolo a je anachronické, vidiek môže ukrývať aj poklady nadčasové. A naopak, nie všetko, čo prináša život v meste, bolo a je prameňom konzumu a prázdnoty.

Postupne sa súťaž menila, stala sa „voľnejšou“, tematicky pestrejšou, autori písali o všetkom, čo sa týkalo ich osobného i spoločenského života. Pribudli profesionálni autori z regiónu Nitry a neskôr sa k nim pridali prispievatelia zo vzdialenejšieho okolia, až súťaž nadobudla celoslovenský charakter, ktorý je pravidelne „narúšaný“ autormi zo zahraničia. Je to pre Čakanku, n. o., veľkou čťou.

Aktuálny charakter súťaže o Literárnu cenu Čakanky, n. o., nie je obmedzený profesionalitou, vekom či témou, napr. v oblasti tvorby dospelých autorov máme prispievateľov od 20 do 70 rokov veku, to ovplyvňuje výber tém aj formu. Rovnako u najmladších autorov je viditeľné, či báseň, poviedku píše 11-roční alebo 15-roční autori, ale vek nie je žiadnou prekážkou. Úprimne si želáme, aby úroveň našej súťaže rástla a aby všetci zúčastnení mali radosť z tvorivého písania. Nie každý sa stane veľkým spisovateľom, ale účasť v súťaži a písanie poézie, resp. prózy je užitočné a príjemné trávenie voľného času, ktoré obohacuje rovnako autorov aj ich čitateľov.

Všetkým, ktorí stoja na brehoch oceánu slov a chcú uloviť najkrajšie, najoriginálnejšie a najcennejšie z nich, zobrazíť viditeľný aj vnútorný svet, a tak vytvoriť jedinečnú báseň, poviedku, prípadne román, prajeme šťastný „úlovok“.

Nech je umelecké slovo večné živé, pravdivé a číre.

Vaša Čakanka, n. o.

Bulletin pripravila Čakanĝa, n. o.

(Máj 2022)